

Hitetek hiábavaló lenne?

Textus: Mk 16,1–8, 1Kor 15,12–14

Ünnepek előtt, sokszor kapok szépen felcímkezve, borítékban, húsvéti üdvözlőlapot, amin gondosan kiválasztott bibliai versek kíséretében, ünnepi jókívánások állnak. Mindig jó lélekkel fogadom ezeket, tisztességesen meg is köszönöm, és be kell vallanom, jól esik, hogy ebben az e-világban még akadnak olyanok, akik e “régimódi” stílusban gondolnak felebarátaikra. Évről-évre visszatérő motívum, hogy az üdvözleten az első korinthusi levélből való bibliai versek állnak: „*Ha tehát Krisztusról az hirdetjük, hogy a halottak közül feltámadt, hogyan mondják egyesek közületek, hogy nincs halottak feltámadása? Mert ha nincs halottak feltámadása, akkor Krisztus sem támadt fel! Ha pedig Krisztus nem támadt fel, akkor hiábavaló a mi igehirdetésünk, és hiábavaló a ti hitetek is.*” (1Kor 15,12–14)

Na most, meg kell vallanom, hogy néhány évvel ezelőtt, mondjuk teológiai hallgató koromban, azért rendesen felháborodtam volna, ha valaki engem ezekkel a bibliai versekkel köszönt húsvétkor! Hát nem tudják, hogy én unitárius vagyok – kérdeztem volna önérzetesen? Nem gondolják, hogy ezzel az én hitfelfogásomat enyhén szólva is kétségbe vonják? Ez valami tréfa? Mi az, hogy ha azt mondjuk, hogy nincs feltámadás, akkor hiábavaló a mi hitünk? Hát a „tolerancia földjén” még mindig itt tartunk, *de-asta-m murit noi la revolutie, dom 'le??*

Valószínűleg, egyből eszembe jutottak volna az évek hosszú során ért sérelmek! Már gyerekkoromban idegesített, amikor román szomszédaim köszönésére – *Hristos-a-nviat!* – Jóapám szigorú nézése miatt muszáj volt azt válaszolni, hogy „*Adevarat-a-nviat!*”, mert közben attól féltem, hogy az én unitárius Istenem ezt még szigorúbb tekintettel figyelni valahonnan! Később, azzal szelídítettem ezen, hogy az *A-nviat*-ra egy ilyen felemelt hüvelykujjú, „Ahogy mondd, testvér, legyen a te hited szerint”-tel reagáltam, és gondoltam, így mindenki boldog és elégedett lesz! De emlékszem arra is, hogy papi pályafutásom kezdetén, egy ártatlan keresztelői beszélgetéskor egy atyafi azt mondta nekem: „Ha maga nem hiszi Krisztus Urunk feltámadását, akkor nincs amit *diszkušálnunk!*” – és bizony, megfagyott a levegő, és a házigazdáink, de én magam is, igen kényelmetlenül éreztük magunkat! – Lehet, hogy tényleg, hiábavaló lenne az én őseimtől örökölt, drága hitem??

Pedig én úgy nőtem fel, hogy a kilencórás misén „a Szent Mihályban” gyönyörű hangú Nagyanyámmal együtt énekeltem a Sanctus Dei-t; tíz órakor Nagyapámmal és Édesapámmal az evangélikus templomban hallgattuk Kiss Béla bácsi nagyszerű prédikációit, és 12 órakor már Szabó Dezső bácsitól, Kovács Lajos bácsitól vagy Erdő János (nem tudok bácsit mondani, érdekes!) kezéből kaptam az úrvacsorát! És a húsvéti örömmüzenet számomra nem volt kérdéses, mert amikor pap Nagyapám a szentivánlaborfalvi szószéken sztentori hangon föltette a kérdést, „*Mit keressetek a holtak között az élőt??*” –, akkor szinte szabadkozva néztem körül: nem keressük, bocsánat, Nagyapa, hiszen tudjuk, „nincsen ott, mert feltámadott!” És ezt őszintén, hittem is, mert Pakucs Tamás is azt mondta, hogy az éjféli misén Lukács plébános úr is váltig ugyanezt bizonygatta, és neki csak hinni lehet, mert ő egy olyan pap, aki nemcsak prédikál, hanem beáll bírónak is, ha kell, a szegeti nagy focimeccseinken! És az örökélet sem volt kérdés számomra, mert Nagymamám szépen megmondta, hogy csak az hal meg, akit elfelejtene, és látom-e, Zsiga kutya is tovább él, mert folyton beszélek róla, és merthogy annyira szerettem, hát ott él a szívemben! És amikor húsvét másodnapján Farkas Csongival és az öcsémmel elindultunk öntözni, kiderült, hogy a „cukros vizipuska” (a hangsúly a harmadik szótagon!) örök fiatalságot ígér a széplányoknak és drága asszonyoknak egyaránt! És az is egyértelművé

vált, hogy úgy, ahogy a tojás ennek az egész világnak a kicsinyített mása, és benne ott van a létezés teljes misztériuma, ugyanúgy, ebbe a gyönyörű világba is maga Isten hívott el, és ha minden nap szívemből fogok imádkozni, akkor majd, ha neadj' Isten meghalok is, maga a Gondviselő Atya fog rám vigyázni, mint ahogyan szüleim szoktak! És amikor végül a nap végére kiderült, hogy Prázsmári Évike nekem tette „a mejjemre” a legszebb szekfűt, és én kaptam az egész faluban a leggyönyörűbb piros tojást, akkor egyértelművé vált számomra, hogy bizonyos érzések örökkévalók, és azokat nem lehet sem sziklasírba zárni, sem elhallgatni, hanem evangéliumként hirdetni kell a húsvétot ünneplő világban.

Felnőtt fejjel persze próbáltam megérteni a húsvéti misztériumot, mégpedig úgy, hogy meggyőző prédikációkat kerestem. Amit találtam, az nagyon sokszor elkésértett! Egyfelől ott volt egy elképesztő fundamentalizmus, másfelől egy teljesen kiüresített, racionális, okfejtegető duma, amivel nem tudtam mit kezdeni! A vallási paletta jobb felén állók ugyanis – David Buttrick „all star hívők”-nek nevezi őket – diadalmas tekintettel álltak ki a világ elé, és a beavatottak fölényével hirdették a feltámadást, mondván, hogy Krisztus Urunk az én bűneimért is meghalt, de ennek örömét én csak akkor fogom meghallani, ha elég közel hajolok hozzá, úgy, hogy meghallom még a szívdobbanását is, és elfogadom őt személyes megváltómnak, különben nem vagyok jó keresztény, sőt, még talán embernek is hitvány! – Még ma reggel is belefutottam egy jólfésült kollegába, akinek nemcsak szavai, hanem a facebook-on is átsütő testbeszéde is azt sugallta: te, gyarló eretnek, nem vagy igaz hitű, nem vagy méltó az üdvösségre, hibavaló a te hited, hiábavaló a te prédikálásod! Csak úgy tűnődtem magamban: vajon feltűnt neki valaha, hogy a húsvéti tudósítások evangéliumként eltérnek egymástól? Vajon gondolkodott már azon, hogy miért van az, hogy Márknál és Máténál egy angyal jelenik meg, Lk-nál már kettő? Vagy, hogy Lk-nál Jézus a tanítványoknak Jeruzsálem környékén jelenik meg, Mt-nál és Mk-nál meg Galileában? Vagy, hogy „harmadnapra” az tulajdonképpen kettő? – Tényleg, mindig fel kell függesztenünk értelmünket és minden kritikai érzékünket, ha igaz hívők akarunk lenni??

Aztán hallottam olyan prédikálást a vallási préri bal feléről, ami húsvétot megfosztotta minden misztériumától, és arról beszélt, hogy nincs testi feltámadást, badarság az első húsvétról még beszélni is, nézzük inkább az újjászülető tavaszt, a fák rügyezését, a megújuló természetet, és örvendjünk az életnek. És sajna néha unitárius templomban is üres maradt a lelkem tarisznyája, mert a szónok prédikációja kimerült a folytonos tagadásban, a *miért nem lehetséges a feltámadás* ironikus megjelenítésében, és észhez szóló blablájában, és azzal az érzéssel maradtam, mint sokan: ünneplőbe öltöztünk, eljöttünk, meghallgattuk... s akkor mi van? Persze, értem én, felvilágosodás, racionalizmus, liberalizmus, a transzcendentalisták, Emerson, Parker és a többiek, de nem lehet, hogy a fürdővízzel a gyermeket is kiöntöttük? – Még szerencse, hogy ezeket az érzelemszegény prédikációkat feledtették Májay Bandi bácsi húsvéti beszédei, ahol nagyszerű dramaturgiával mesélte el, hogy miként érkeznek az asszonyok a sírhoz, vagy Szász Ferenc beszéde, amely Marsall László egyik versével magyarázza el, hogy a szalmaszállal átfűrt tojánhéjon elinduló hangya küszködése miként jelképezi az ember és az örökélet viszonyát; Vagy ilyen volt a húsvét szabadságát taglaló Szabó Árpi bácsi- beszéd hitébresztő intellektusa, Czire Szabolcs radikálisan kemény Hármás örségváltása, vagy – last, but not least Kovács Sándornak a tamáskodásból kiinduló „Látni és hinni”-je. Hogy van ez? – Akkor az ő hitük is hiábavaló lenne?? – Pedig mindegyik az tanította, hogy az élet örök, és a lélek halhatatlan!

Aztán, főleg az utóbbi időben hallgattam olyan prédikációkat, amelyek – mondjam így – a balközép felől érkeztek hozzám: presbiteriánus, United Church of Christ, metodista lelkészek vallottak húsvéti hitükről, úgy, hogy abban kiemelkedő intellektusuk és a feltámadás hite összhangban volt, úgy, hogy a húsvét előtti Jézus és a húsvét utáni Jézus között nincs ellentmondás, úgy, hogy az üres sír valósága és a megdicsőült Krisztus jelenvalósága között nincs feloldhatatlan feszültség! Hadd idézzem egyik kedvencemet: „Nincs a feltámadásnak megcáfolhatatlan bizonyítéka! Nincs videofelvételünk az üres sír belsejéből! A húsvéti földrengést nem rögzítette egyetlen szeizmográf sem! Ami ránk maradt, az csupán számtalan történet – Jézus feltámadásának a története –, amit hívő emberek adtak át nemzedékről nemzedékre (...De azt is hozzá kell tenni), hogy a keresztény hit központi igazsága meg éppen az, hogy egy Jézusnak nevezett fiatal zsidó rabbi, akiben pénteken estére már szikrányi élet sem volt, vasárnapra virradólag élettől duzzadóként támadt fel a halottaiból, a tanítványaihoz beszélt, velük járt-kelt, és étkezett! (...) És ma, 2000 évvel később emberek milliói azért ünneplik húsvétot, mert akkor, az első húsvétkor, a teste nem volt a sírban, mert Isten erejétől áthatva megszabadult a sziklasírtól, és azóta is ott van minden keresztény közösségben, hogy az örök életet hirdesse.” (Thomas Long) –

Hát, ezzel a kereszténységgel én is tudok azonosulni! Mint ahogy azonosulni tudok a történeti Jézus-kutatás nagyjaival – John Dominic Crossan, Marcus Borg, Robert Funk és társaik – akikre rálelni teológus korunkban maga volt a mennyei visszaigazolás – nem, hitünk nem hiábavaló, hiszen, íme, a legnagyobb szakik is így gondolják!

Ebben a társaságban együtt tudom értelmezni a Márk-i tudósítást a korinthus-levélbeli Pál-i érveléssel. A legrégebbi evangélium alig nyolcversnyi tudósítása (Mk 16,1–8) nekem elég: Amikor elmúlik a szombat, Mária, Salomé és Mária, a Jakab anyja után lopódom. Érzem a kezükben vitt illatos kenetek bódítását, minden évben ugyanaz a kérdés marcangol: ki fogja elhengeríteni a követ a sírbolt bejáratáról? – És bár tudom a sztorit, minden évben földbe gyökerezik a lábam: Úristen, a kő el van hengerítve..! És megrettenek a fehér ruhába öltözött ifjútól. És egész testemben remegek, amikor kérdi: „A názáreti Jézust keresitek, akit megfeszítettek?” – És amikor mondja, hogy „Feltámadt, nincsen itt!”, akkor egész testemet előnti a felszabadult öröm! Tudom, mert tapasztalom, hogy a feltámadás története nélkül nem sokat tudnánk Jézusról, mert hogyha nagypénteken minden véget ért volna, akkor ma csak történelmi feljegyzésekre hagyatkozva, annyit tudnánk, hogy egy tehetséges zsidó fiatalembernek, aki megpróbált fellázadni a római hatalom ellen, karrierje tragikus hirtelenséggel véget ért! Olyan hirtelen, mint ahogy véget ér a Márk-i tudósítás: az asszonyok nem szólnak a történetekről senkinek! Nem véletlen, hogy valakik úgy érezték, ezt azért még egy-két kiegészítéssel ki kell bővíteni, lásd a 16,9–20-at!

Mégis, honnan van ez az erő ebben a történetben? – Vagy mi van, ha ez a történet tulajdonképpen egy újabb jézusi példázat? – Mi van, ha ezt is ugyanúgy érthetjük meg, mint a tékozló fiú vagy a könyörülő samaritánus példázatát? – Ez nem jelentené azt, hogy tagadjuk a valóságát! – Ki szokta megkérdőjelezni, hogy vajon volt-e valaha két testvér, akik közül a kisebbik odaállt az apja elé azzal, hogy „atyám, add ki a vagyomból rám eső részt?” Vagy ki az, aki valaha kétségbe vonta, hogy egy samaritánusnak megesett a szíve egy kirabolt emberen? – Ha a húsvéti történetre úgy tekintünk, mint egy példázatra, mint egy „valóságtartalmú történetre” (Crossan), akkor egyrészt megmarad az a lehetőség, hogy azt mondjuk: ha úgy hiszed, hogy Jézus testileg támadt fel, rendben van; ha annyit hiszel, hogy a sír üres volt, az is

rendben van. De a kérdést nem ússzátok meg: Mit mond **neked** most ez a történet? Mit kezdesz vele? – C.H Dodd óta tudjuk, hogy a példázat nem más, mint egy-, a mindennapi életből vett metafora, ami ugyan az értelmet sokszor kétségek között hagyja, mégis gondolkodásra készítet. Hát, a húsvéti feltámadás-történet pont ilyen példázat! Bizonyos dolgokról nem lehet másként, csak példázatban szólni! A sír üres volt, Jézus feltámadt – mit mond neked itt és most ez a példázat?

Mert nekem azt, hogy bár sziklasírba zárták, Jézust nem lehet elhallgattatni! Azt mondja, hogy Jézust nem a holtak, hanem az élők között kell keresni! Azt, amit az angyal mond az asszonyoknak, hogy bár a hatalom keresztre feszítette, Isten mégis feltámasztotta, megelevenítette őt! Vagy azt, hogy a „De menjetek el, mondjátok meg a tanítványainak és Péternek, hogy elóttetek megy Galileába”, azt jelenti, hogy mindenkori tanítványokként, olyan nagy dolgoknak vagyunk tanúi, hogy azokat nem tarthatjuk meg magunknak, arról bizonyosságot kell tennünk a nagyvilágban! – De szívesen hallgatnám azt is, hogy **neked** mit mond ez a történet! (Crossan)

Akkor miért mondja Pál apostol azt, hogy ha nem hisztek a feltámadásban, akkor hiábavaló a ti hitetek? – De nézzük meg, tényleg ezt mondja? – „*Ha nincsen halottak feltámadása, akkor Krisztus sem támadt fel. Ha pedig Krisztus fel nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, de hiábavaló a ti hitetek is.*” – Olyan, mint ha egy filozófus beszélne. Tényleg, Descartes jut eszünkbe: Cogito, ergo sum! De vigyázat, a teljes mondás így szól: „Kétkedem tehát gondolkodom, gondolkodom tehát vagyok, vagyok tehát Isten létezik.” Vajon nem valami ilyesmi történik Pálnál is? – Ő is ezt a sémát követi: *ha így.., akkor úgy, ... s akkor amúgy... Ha nincs feltámadás.. akkor Krisztus sem támadt fel... s akkor hiábavaló a ti hitetek...* Hát, azt hiszem hogy a jó, öreg korinthusiak erre felkaphatták a fejüket! Hát, szó, mi szó, van közöttünk széthúzás, problémás az úrvacsora is, az étkezések miatt is torzsalkodunk, a vezetőinkkel nem vagyunk elégedettek, az erkölcsi kérdésekben nem vagyunk mi a minta... de hogy hiábavaló lenne a mi hitünk?? – No, ezt az egyet kikérjük magunknak!! Hiszen te neveztél minket „*elhívott szentek*”-nek, az „*Isten gyülekezet*”-nek”, „*akikben megerősödött a Krisztusról szóló bizonyágtétel*”, hozzánk írtad a szeretethimnusz – hát a mi hitünk hiábavaló volna?? – Nem lehet, hogy te, Pál, te teológus, te filozófus, te rétor, itt a fordított érvelés szónoki eszközét választottad csak azért, hogy meggyőzz minket? – Merthogy egy dologban biztosak vagyunk: a mi hitünk élő, a mi hitünk nem hiábavaló! Tehát Pál, a te prédikálásod sem volt hiábavaló, mert te hoztad nekünk az evangéliumot. Prédikálásod azért nem hiábavaló, mert Krisztus feltámadt, és ezek szerint nem hiába támadt fel! Nem lehet, hogy te, Pál, úgy akarsz szembesítesz a saját hitünkkel, hogy azt sugallod: „ha meg akarjátok tudni, hogy Krisztus feltámadt-e, akkor nézzetek körül, és mondjátok meg: hol látjátok ennek legbiztosabb jelét? – Mert nincsenek megcáfolhatatlan bizonyítékok, csak a hit van, s a hit szemüvegén sokminden látható!” (Long)

A korinthusi levél szavait közvetítő üdvözlőlap ezért számomra ma evangélium. Mert **tudom**, hogy hitem nem hiábavaló! Olykor remélem, hogy prédikálásom sem! Tudom, hogy a sír üres, mert Krisztus feltámadt! Hittel remélem, hogy az élet örök, és hogy a lélek halhatatlan. Remélem, mert megtapasztaltam. Amikor haldokló Édesapám kezét fogtam, és láttam, hogyan távozik belőle az élet, akkor mintha megtapasztaltam volna az örökkévalóságot – azt éreztem, hogy szép lelke a kezem közül, mintha valamilyen más dimenzióba lépett volna át!

A francia Charles de Gaulle-ról kevesen tudják, hogy feleségével, Evonne-nal egy gyönyörű, ám Down-szindrómás kislány szülei voltak. Esténként, amikor lányt lefektették, az édesanya gyakran mondogatta: „ó, Charles, Anna miért nem olyan, mint a többiek?”... Amikor a kicsi lányka meghalt, a szűkkörű temetés végén Evonne alig akart eljönni a sírhant mellől. Charles odament hozzá, és lágyan megérintette a vállát. „Gyere, kedvesem! Hiszen hallottad a feltámadás ígértét! – Most már ő is olyan, mint a többiek!”

Akarod-e tudni, hogy vajon Krisztus feltámadt-e? – Menj el valamelyik kórházba, és nézd meg, hogyan küzdenek a hiányos felszerelésű, de lelkiismeretes orvosok! Ül le a „drága embere” fényképét nézegető özvegyasszony mellé! Hallgasd a gyermekéért könyörgő anyát! – Hitük nem hiábavaló, tehát valószínűleg Krisztus feltámadott. Vagy legalábbis az a biztos, hogy: a sír üres volt, tehát Jézus él! Ez a húsvéti evangélium, és ez nekem ma is elég! Legyen neked a Te hited szerint, amiről én bizton tudom, hogy nem hiábavaló! Ámen.

Kolozsvár, 2020 húsvétja

Koppándi Botond Péter